

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

L'APRENTATGE SERVEI A L'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Una metodologia adequada per caminar cap a una societat més sostenible

- Heras Colàs, Raquel
Universitat de Girona
Institut de Recerca Educativa
Plaça Sant Domènec, 9
17071 – Girona
Espanya
raquel.heras@udg.edu
- Medir Huerta, Rosa Maria
Universitat de Girona
Institut de Recerca Educativa
Plaça Sant Domènec, 9
17071 – Girona
Espanya
rosa.medir@udg.edu

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

---

1. RESUM

En l'assignatura "Educació ambiental" dels estudis de Ciències Ambientals de la Universitat de Girona, es pren l'aprenentatge servei com a eix entorn del qual giren els continguts del treball en grup i la carpeta de l'estudiant com a instrument per a la reflexió i l'avaluació. Amb l'aplicació de l'aprenentatge servei, els estudiants parteixen dels seus coneixements previs, els amplien, participen en la proposta d'una acció en benefici de la comunitat universitària i del medi ambient i d'una proposta d'avaluació de la pròpia acció, aspectes tots ells que es relacionen plenament amb els principis de l'educació ambiental o l'educació per a la sostenibilitat.

2. ABSTRACT

The course "Environmental education" for Environmental Sciences students of the University of Girona, is presented. It includes learning-service as a guideline for the contents of the course essay, and the students' portfolio as a tool for students' reflection and evaluation. With the essay on service-learning, students broad their knowledge and are engaged in the design of an action for the behalf of the university community and its environment. They also make a proposal for evaluating this action. All these aspects are fully related to the principles of environmental education or education for sustainability.

3. PARAULES CLAU (en català): aprenentatge servei, carpeta de l'estudiant, educació ambiental / **KEYWORDS** (in English): service-learning, student portfolio, environmental education

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

---

4. ÀREA DE CONEIXEMENT:

- Més d'una àrea (ciències experimentals i ciències socials)

5. ÀMBIT TEMÀTIC DEL CONGRÉS:

- Innovació en l'ensenyament superior

6. MODALITAT DE PRESENTACIÓ:

- Comunicació pòster

7. DESENVOLUPAMENT

Dins el marc de l'adaptació a l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), l'assignatura d'Educació Ambiental dels estudis de Grau en Ciències Ambientals de la Facultat de Ciències de la Universitat de Girona, s'ha vist modificada tant estructuralment com metodològica. Ha passat de ser una assignatura optativa de quatre crèdits i mig en el pla d'estudis anterior, a ser obligatòria amb tres crèdits ECTS (*European Credits Transfer System*), dins el mòdul de Gestió i Qualitat Ambiental. Aquesta assignatura, està adreçada a estudiants de tercer curs i és impartida per professorat de la Facultat d'Educació i Psicologia de la mateixa universitat. Enguany, per al curs 2011-2012, s'ha comptat amb trenta-vuit estudiants matriculats i s'han fet vint-i-dues sessions presencials d'una hora amb tot el grup (grup mitjà o GM).

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

El disseny de l'assignatura s'ha fet a partir de les competències que es treballen en aquest mòdul i que tenen relació amb: la capacitat d'anàlisi crítica de problemes ambientals, el treball en equip i col·laboratiu, l'aplicació de la sostenibilitat i l'ètica en les pròpies propostes i actuacions i la creació i desenvolupament de programes d'educació i comunicació ambiental, entre altres.

Els continguts que es treballen en les diferents sessions són:

- Definició, objectius i tendències actuals de l'educació ambiental, l'educació per a la sostenibilitat o per al desenvolupament sostenible.
- Origen, evolució, contextualització i enfocament multidisciplinari dels problemes ambientals i de les seves conseqüències.
- Els compromisos per millorar les relacions societat natura. L'agenda 21 local, l'estratègia catalana d'educació ambiental, la dècada UNESCO de l'educació per al desenvolupament sostenible (2005-2014).
- Enfocaments metodològics en l'educació ambiental.
- Coneixement i valoració de recursos per a l'educació ambiental.

El treball en grup relacionat amb l'aprenentatge servei i la carpeta individual de l'estudiant s'han considerat les eines metodològiques més adequades per tal d'assolir els continguts del curs i treballar les competències esmentades.

a) Objectius

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

L'objectiu general d'aquesta assignatura és que els estudiants assoleixin uns coneixements al voltant de la conceptualització de l'educació ambiental i que coneguin diferents enfocaments metodològics alhora de dissenyar, aplicar i avaluar activitats o programes en aquest àmbit.

Pel que fa als objectius específics del disseny de l'assignatura, les autores de la comunicació hem pretès:

- Dissenyar una proposta d'aprenentatge actiu acord amb els principis de l'Educació Ambiental i de l'Espai Europeu d'Educació Superior.
- Aprofundir en l'Aprenentatge Servei com a metodologia adequada per treballar l'Educació Ambiental.
- Utilitzar la carpeta de l'estudiant com a eina de treball i de reflexió per a l'estudiant i d'avaluació per al professor.
- Fomentar la participació activa de l'estudiant, el pensament crític i el treball en grup.

b) Descripció del treball

L'educació ambiental i l'aprenentatge servei

Encara que l'educació ambiental, en els seus orígens, es centri en el medi natural, mai s'ha desvinculat del medi social. A través del coneixement dels problemes ambientals i socials, es pretenen aconseguir canvis individuals i col·lectius per tal d'assolir un desenvolupament sostenible adaptat i centrat en la cultura de cada societat, tal i com destaquen els principis del Decenni de les Nacions Unides d'Educació per al Desenvolupament Sostenible (UNESCO, 2006).

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

D'acord amb el triple enfocament de Lucas (1979), àmpliament acceptat i validat per treballar l'educació ambiental, aquesta es treballa des de tres vessants:

- Educació sobre al medi, referida al desenvolupament del coneixement i de la comprensió sobre les interaccions entre els humans i el medi. És el nivell més cognitiu, el que es pot treballar des d'una aula.
- Educació en el medi, reconeix que els comportaments estan guiats molt més per les nostres emocions i valors que no pas pels coneixements i que, per tant, és necessari no només oferir informacions sinó també proposar experiències en contacte amb el medi.
- Educació en benefici del medi, té la finalitat de desenvolupar actituds i nivells de comprensió que portin a una ètica ambiental. Implica la acció per millorar el medi i la reflexió del perquè d'aquesta acció. Per a Mayer (2005), l'educació per al medi vol dir tractar el medi proper, quotidià, aquell en el qual les petites iniciatives poden començar a modificar actituds, maneres d'actuar i formes de jutjar.

L'aprenentatge servei és una bona eina per treballar en aquest sentit i permet integrar aquests tres aspectes del triple enfocament de Lucas en una mateixa estratègia.

Tal i com descriu Puig (2009), l'aprenentatge servei és una metodologia que combina en una sola activitat l'aprenentatge de continguts, competències i valors amb la realització de tasques de servei a la comunitat. És una proposta innovadora i integradora, que permet desenvolupar continguts d'aprenentatge propis dels diferents àmbits educatius. Aporta la possibilitat de redimensionar i donar projecció social als objectius i continguts pedagògics de les institucions educatives.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

Més arguments a favor d'aquesta metodologia, els trobem a Rubio (2011) on descriu que a través de l'aprenentatge servei, s'aprèn amb l'objectiu de dur a terme un servei de qualitat, millorar el medi i transformar la realitat. D'aquesta manera l'aprenentatge és significatiu, útil i motivant. El procés de reflexió va lligat a tota la durada i a les diferents fases de l'experiència.

Aplicat a aquesta assignatura, s'han desenvolupat experiències a través de les quals els estudiants es formen sobre un tema relacionat amb l'educació ambiental i plantegen una acció en benefici de la comunitat, en aquest cas, universitària. Concretament, s'ha proposat un treball en petits grups (de tres a cinc persones) en el que cada grup, partint de la realitat universitària que coneixen, ha hagut de triar un tema a treballar, detectar mancances o aspectes de millora, fer recerca d'informació i fer una proposta d'actuació i d'avaluació de la pròpia acció, en relació al tema triat. Aquest ha estat el treball en grup, amb un pes del 40% de la nota final d'aquesta assignatura (repartida en un 10% de la presentació oral del treball, per a posar-lo en comú i comentar-lo amb tots els estudiants i en un 30% del treball escrit).

El guió del treball escrit havia d'incloure els següents apartats:

- Títol de la proposta
- Resum de la proposta
- Introducció (justificació de la proposta i com s'insereix aquesta en la realitat de la comunitat universitària. Temàtica que es treballa i rellevància de la mateixa)
- Objectius (què es pretén assolir)
- Descripció de l'acció o servei (indicar: públic al qual va adreçat/da, desenvolupament de l'activitat, materials o recursos necessaris, temporalització)

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

- Criteris per a la revisió de la pròpia acció (quins mecanismes es contemplen per avaluar la proposta. Com podem obtenir informació de si s'han assolit els objectius plantejats)
- Conclusions del treball realitzat (reflexió)
- Annexos

A més dels aspectes formals del treball (portada, índex, dades autors, bibliografia)

La carpeta de l'estudiant

En el disseny de l'assignatura s'inclou la carpeta de l'estudiant com a instrument de treball, reflexió i avaluació. Dins la carpeta es recopilen un conjunt de materials fruit del treball dut a terme al llarg de l'assignatura. Aquests materials són heterogenis, en el sentit de que a la carpeta tant hi pot haver una petita reflexió, un treball més elaborat, un llistat d'enllaços web fruit d'una cerca per Internet, o articles i altres materials facilitats pel professor (Colén et al. 2006). A tall d'exemple, concretament en aquesta assignatura, la carpeta de l'estudiant consta de:

- Reflexió inicial individual sobre la relació de l'estudiant amb l'educació ambiental i les seves expectatives vers aquesta assignatura.
- Treball inicial al voltant de la definició individual dels conceptes d'educació ambiental, la posterior posada en comú i el document facilitat pel professor sobre diferents definicions i matisos que inclouen també els conceptes d'educació per a la sostenibilitat o per al desenvolupament sostenible.
- Exemples i explicacions sobre el triple enfocament de Lucas (1979), fruit del treball previ realitzat a classe i la posada en comú.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

- Articles facilitats pel professor sobre l'aprenentatge servei.
- Comentaris d'aquests articles.
- Llistat de necessitats que hi pot haver en la comunitat universitària per encaminar una acció relacionada amb l'educació ambiental i anàlisi de les diferents opcions.
- Treball en grup en el que es justifica la tria del tema del treball i es reflecteixen els objectius, continguts, desenvolupament i avaluació de la proposta d'acció dins l'aprenentatge servei.
- Documents fruit de la cerca individual d'informació sobre problemàtiques ambientals (una problemàtica ambiental local diferent per a cada estudiant, fent èmfasi en les causes, els efectes - tant a escala local com a escala global - i les possibles solucions).
- Reflexió personal sobre la posada en comú de les diferents problemàtiques ambientals i què es veu capaç de fer l'estudiant en la seva pràctica diària per minimitzar els seus impactes.
- Descripció dels materials facilitats pel professor per conèixer diferents recursos relacionats amb l'educació ambiental.
- Escrit que reflecteixi l'opinió personal i crítica, en referència al recursos esmentats en el punt anterior, a partir de la pauta d'anàlisi facilitada pel professor.
- Altres materials que es considerin adequats i d'interès.
- Reflexió final de l'assignatura i autoavaluació justificada.

La carpeta de l'estudiant representa un 60% de la nota final de l'assignatura.

El pensament crític

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

Amb els continguts dissenyats en aquesta assignatura, es treballa en coherència amb els principis fonamentals de l'educació ambiental, ja que, una de les característiques d'aquesta, és la de fomentar el pensament crític. D'acord amb el que diu Sauvé (2001), el pensament crític permet comprendre millor les problemàtiques ambientals, que són complexes i que sovint impliquen la tria de valors. Ens porta a qüestionar-nos sobre la pròpia relació amb el medi, sobre les nostres concepcions i els nostres valors, sobre les nostres posicions i la nostra conducta. L'exercici del pensament crític és molt exigent ja que implica qüestionar les opcions personals i socials i la cerca de coherència i pertinència que ens porti a la transformació o a la millora de les nostres relacions amb el medi. Aquestes tasques s'exerceixen millor en col·laboració, compartint i confrontant coneixements, idees, opinions i valors.

Hi ha diverses estratègies metodològiques per potenciar el pensament crític (Heras, 2008), les que hem utilitzat en aquesta assignatura han estat:

- El treball en un projecte d'aprenentatge servei. Després de treballar el triple enfocament de Lucas (1979) i que els estudiants posin exemples sobre cada nivell i sobre el triple enfocament, primer en petits grups de treball a l'aula i després la posada en comú en gran grup, es facilita un article (Rubio, 2011) sobre l'aprenentatge servei. En base a aquest article, cadascú individualitza aquells elements característics d'aquesta metodologia de treball i detecta els punts en comú que hi ha en relació amb el que s'ha treballat anteriorment sobre el triple enfocament de Lucas. A continuació, s'estudia com es pot relacionar amb una acció d'educació ambiental dins la comunitat universitària (a nivell de

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

---

facultat, campus o tota la universitat). A partir d'aquest treball previ, s'introdueix el treball en grup, amb la justificació i el guió del mateix ja esmentats anteriorment.

- L'estudi de problemàtiques ambientals i com poden afectar a escala local i global. Ho hem fet a través de dues activitats:

I. Un fòrum específic creat per a aquest propòsit en la plataforma Moodle. Cada estudiant ha participat en aquest fòrum anomenat “problemàtiques ambientals” buscant una problemàtica ambiental propera (àmbit local) i descrivint-la breument, tot indicant les seves causes, els efectes i les possibles solucions. Dins de les possibles solucions, s'ha demanat una reflexió personal, específicament, sobre l'aspecte “què hi puc fer, jo?” per millorar la situació actual. S'ha demanat als estudiants que no repetissin cap problemàtica ambiental i que en cas de coincidència amb un altre estudiant, en busquessin una de diferent.

L'objectiu de l'activitat és que se n'adonin de la quantitat de problemàtiques ambientals locals que existeixen i la relació que tenen amb una dimensió més global, els seus orígens, les solucions que existeixen i com podem intervenir activament en la seva disminució.

II. Un joc de rol sobre la urbanització o protecció d'una zona de maresmes propera a la costa (Medir i Heras, 2010). L'activitat es basa en el que s'anomena joc de rol o de simulació (*role-playing*). Els participants han d'adoptar el rol d'un dels personatges del joc. Han d'actuar i defensar el criteri d'aquest personatge davant d'altres personatges que defensen interessos diversos, lligats a la gestió d'un espai natural costaner.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

Al final de l'activitat, se'ls demana que responguin una sèrie de preguntes de reflexió, relacionades amb els objectius i amb com han viscut el transcurs del joc de rol.

L'objectiu del joc és que vegin la complexitat de la realitat, de les relacions interpersonals i de la presa de decisions, en relació a un tema que els afecta, i que aprofundeixin en el coneixement d'aquest espai natural. A més de conèixer la fragilitat dels espais costaners i les figures i actuacions de protecció que existeixen, valorar la idoneïtat de les diferents actuacions que es poden fer en aquests espais, reflexionar sobre els interessos legítims que cadascú pot tenir en relació a aquests espais i la dificultat per a arribar a acords que complaquin a tothom, reflexionar sobre al dificultat de posar-se en la pell de l'altre i entendre els seus interessos (empatia) i saber participar en una reunió, tot respectant el torn de paraula i les opinions dels demés.

- Les posades en comú que generen diàleg, debat i discussió i fan que els estudiants donin el seu punt de vista sobre temes, conceptes o idees determinades. Hem proposat el diàleg en petits grups i les posades en comú amb el grup classe del que s'havia parlat en cada grup. Els temes que han donat més joc en aquest sentit, han estat els relacionats amb l'educació en el consum. A partir d'una frase que un cuiner va dir sobre el plaer de menjar cireres per cap d'any o a partir del consum de roses per Sant Jordi, han sorgit temes com el comerç de proximitat, el comerç just, les condicions de treball o la petjada ecològica. S'ha reflexionat sobre com podem incidir en la producció a partir del nostre consum individual.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

- El coneixement i l'anàlisi, des de diferents enfocaments, de materials i recursos pedagògics relacionats amb l'educació ambiental. En aquest cas, destaquem:
  - I. Hem donat a conèixer un recurs relacionat amb el voluntariat ambiental de treball en xarxa i amb l'aprenentatge servei, relacionat amb l'estudi dels rius. Es tracta del Projecte Rius de l'Associació Hàbitats. A part de conèixer el projecte i els materials presentats per la professora, s'han dut a terme una sèrie d'estudis de casos on els estudiants han pogut manipular els materials i donar resposta a una sèrie de preguntes dels diferents exercicis que els hem proposat. El treball s'ha fet en petits grups de 5 estudiants.
  - II. Dins aquest apartat, també s'han treballat les sortides al medi. A partir de la introducció dels diferents corrents d'educació ambiental descrits per Sauvé (2005, 2010), es posa èmfasi en la versió més naturalista de l'educació ambiental. Aquesta, centrada en el medi natural, proposa reconstruir els lligams amb la natura a partir de la pròpia experiència, mitjançant enfocaments sensorials, afectius, cognitius o creatius. Les estratègies metodològiques utilitzades estan relacionades amb la immersió en el medi a través de, per exemple, jocs sensorials, activitats d'interpretació o de descobriment. Aquestes experiències també es poden lligar a l'educació científica a través de, per exemple, el coneixement de diferents formes de vida i de sistemes naturals, l'exploració de la biodiversitat i la comprensió dels fenòmens naturals. Un dels autors que treballa des de fa més de trenta anys en aquest corrent naturalista de l'educació ambiental és Joseph Cornell. Durant les sortides, s'han dut a terme dues activitats d'aquest autor:

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

Meet a tree (Cornell, 1989), activitat sensorial relacionada principalment amb el tacte, en la que s'ha de trobar un arbre que prèviament s'ha estat tocant amb els ulls tapats.

Interview with nature (Cornell, 1994), activitat en la que s'estableix un diàleg pausat amb un element de la natura per tal de descobrir aspectes relacionats amb l'espai i les interaccions que s'estableixen amb els altres elements naturals o no.

A part d'aquestes dues activitats, també s'ha realitzat una visita en un espai del campus poc conegut però molt proper, la bassa de Montilivi. Es tracta d'una bassa d'origen antropogènic, recuperada a partir d'un projecte d'aprenentatge servei realitzat per una escola de primària de Girona.

c) Resultats i/o conclusions

Pel que fa als treballs relacionats amb l'aprenentatge servei, els estudiants en grups de tres a cinc persones, han realitzat un total d'onze treballs centrats en les diferents temàtiques que s'especifiquen a continuació, a la taula 1.

Títol del treball	Temàtica	Descripció de l'acció
Assignatura optativa sobre producció i alimentació ecològica	Alimentació saludable	Promoure una assignatura optativa per a estudiants de diferents facultats. Promoure una campanya d'alimentació saludable a partir dels estudiants que cursin l'optativa.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

L'hort de Montilivi	Alimentació saludable	Creació d'un hort ecològic a la Universitat de Girona dinamitzat per voluntaris ambientals.
Consum elèctric	Estalvi i eficiència energètica	Reducció de la despesa energètica a través d'una campanya de sensibilització.
Millora de la promoció de la mobilitat en bicicleta	Mobilitat sostenible	Donar a conèixer el servei de mobilitat i préstec de bicicletes que ofereix l'Oficina Verda a través d'una pedalada en una jornada de caràcter festiu.
Servei de bicicletes generadores d'electricitat	Mobilitat sostenible / estalvi energètic	Promoció d'un servei de bicicletes per a estudiants amb bateries que emmagatzemen l'energia elèctrica i que es descarreguen posteriorment per a l'ús d'energia a la pròpia facultat de ciències.
Mobilitat sostenible per a la UdGent	Mobilitat sostenible	Potenciació de programes ja existents (<i>Girocleta</i> de l'ajuntament de Girona, <i>Fes e-dit</i> de la Universitat de Girona) a través de millores en la seva difusió i recompenses als usuaris.
Fomentar la mobilitat sostenible	Mobilitat sostenible	Fomentar l'ús de bicicleta al campus de Montilivi a través de diferents campanyes

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

		informatives.
No barregis els colors!	Residus	Campanya de reducció de residus i de recollida selectiva.
Proposta de millora de les energies renovables al campus de Montilivi	Foment d'energies renovables	A través d'activitats i xerrades durant la setmana de la ciència i proposta d'acords entre universitats per aconseguir projectes en relació a l'ús i la promoció de les energies renovables.
Millora de l'eficiència energètica, minimització del consum d'aigua i producció de residus del complex universitari	Estalvi energètic / estalvi d'aigua / residus	Promoure campanyes per fomentar petits canvis en relació a les tres temàtiques
<i>Green roofs</i> (sostres verds)	Biodiversitat / estalvi energètic	Promoure la recuperació d'hàbitats i d'espais verds als sostres dels edificis del campus de Montilivi.

Taula 1. Resum de les propostes dels treballs d'aprenentatge servei

Les propostes han estat interessants i la recerca realitzada al voltant de les diferents temàtiques, important. Una de les limitacions, però, ha estat el fet de no poder dur a terme l'acció. Això ha provocat, per una banda, que es projectessin accions massa ambicioses o difícils d'assolir i per altra banda, que en alguns treballs es posés molt d'èmfasi en la

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

---

descripció de la proposta i no es descriu tant àmpliament l'acció o les accions encaminades a assolir-la.

Com a activitat, ha estat la més ben valorada de l'assignatura degut al fet de treballar en grup i d'haver de crear una proposta a partir d'uns coneixements previs i d'una realitat propera i coneguda. A més, de poder tenir una certa aplicabilitat i d'incidir en la millora del medi ambient.

Des del professorat responsable d'aquesta assignatura, s'ha encoratjat els estudiants a presentar les seves propostes, sobretot, aquelles més relacionades amb els serveis i les entitats ja existents com, per exemple, la promoció del servei de bicicletes per a estudiants que s'ofereix des de l'Oficina Verda de la Universitat de Girona.

La valoració que fem els docents és que, malgrat les limitacions ja esmentades, hem proposat un treball acord amb la metodologia i els principis de l'educació ambiental, en el qual els estudiants, partint d'uns coneixements previs i d'una realitat propera i coneguda, han pogut aprofundir i aprendre. A més, han plantejat una acció (o més d'una) i una proposta d'avaluació de les accions plantejades. El fet d'haver de triar la temàtica i les accions que durien a terme, els ha fet protagonistes del seu aprenentatge. Han estat motivats i engrescats en el projecte. També valorem positivament el fer les presentacions dels diferents treballs i posar-los en comú, donat que hem pogut compartir les diferents temàtiques i els diferents enfocaments i hi ha hagut l'oportunitat per fer preguntes i comentaris després de la presentació de cada grup. De la posada en comú, també han sorgit reflexions interessants i s'ha fomentat el pensament crític.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

Carpeta de l'estudiant

La carpeta de l'estudiant és el recull del que s'ha treballat al llarg de l'assignatura. Consta de diferents tasques i materials, reflexions i apunts del que s'ha dit i s'ha fet a les sessions presencials, a classe.

Gràcies a la a la carpeta de l'estudiant, el pensament crític i reflexiu es veu facilitat i reflectit. Les limitacions observades fan referència al fet de no estar habituats, ni els estudiants ni els professors, a utilitzar aquesta eina com a eina de reflexió i d'avaluació. Les noves metodologies necessiten temps de formació i en el nostre cas, ho hem vist reflectit en els resultats de les carpetes de l'estudiant. D'entrada, al principi de l'assignatura, s'hauria de dedicar més temps a aprofundir en el significat de la carpeta de l'estudiant perquè hi hagués una major comprensió de l'estudiant i no es limités a un seguit de tasques demandades per la professora. Cal dir que, en el transcurs de l'assignatura, els estudiants han estat força preocupats pel que “entrava” i “no entrava” a la carpeta de l'estudiant i sovint, demanaven aclariments al respecte. Hauríem d'haver facilitat més informació sobre el què és la carpeta de l'estudiant i el què significa.

Les carpetes de l'estudiant s'han acabat convertint en un recull de tasques demandades per la professora i en el reflex d'algunes de les activitats realitzades a classe. Un cop revisades, s'ha trobat a faltar documentació addicional o reflexions de caire més espontani sobre el que s'ha treballat a classe. Sí que hi havia les reflexions pautades que es demanaven després d'algunes de les activitats.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

En general, la valoración que en fem és positiva, encara que es detecten dificultats en la redacció, la descripció i la reflexió dels diferents apartats.

Algunes de les interpretacions i conclusions que podem treure, a grans trets, a partir de les reflexions i les valoracions dels estudiants, són:

- Valoració positiva de la metodologia d'ensenyament i aprenentatge de l'assignatura: el treball en grup, el foment del diàleg i, en general, la participació activa de l'estudiant.
- Dificultats en la reflexió i en la descripció de la implicació personal per a la resolució de problemes ambientals. Es detecta una certa resistència a creure que com a individus som part activa del canvi, que podem arribar a fomentar canvis (és el que els anglosaxons anomenen *empowerment*. Aquesta paraula que no té una traducció literal en el nostre diccionari). Pot ser un reflex de la nostra societat i cultura.
- Es detecta poca atracció inicial envers aquesta assignatura perquè els estudiants no veuen que tingui massa relació amb la resta d'assignatures que estudien al llarg dels estudis de grau i/o amb el que els agradaria acabar fent professionalment. Algunes evidències són les poques expectatives inicials i les opinions bastant generalitzades de que hauria de ser una assignatura optativa, en comptes d'obligatòria.

Finalment, valorem positivament el disseny i el funcionament d'aquesta assignatura, ja que ens hem apropiat força als objectius que ens havíem plantejat inicialment. Hem aprofundit en l'aprenentatge servei com a metodologia adequada per treballar l'educació ambiental, hem utilitzat, amb les limitacions comentades, la carpeta de l'estudiant com a eina de treball i de

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

---

reflexió per a l'estudiant i d'avaluació per al professor i hem fomentat la participació activa de l'estudiant, el diàleg, el pensament crític i el treball en grup.

Agraïm la disponibilitat dels responsables i els treballadors de l'Oficina Verda de la Universitat de Girona per facilitar material i informació als estudiants que han cursat aquesta assignatura.

Aquest treball forma part del projecte MICINN EDU2009-13893-C02-02

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

COLÉN, M. T.; GINÉ, N. IMBERNON, F. (2006). *La carpeta de aprendizaje del alumnado universitario. La autonomía del estudiante en el proceso de aprendizaje*. Barcelona. Octaedro.

CORNELL, J. (1989). *Sharing nature with children*. California: Dawn Publications

CORNELL, J. (1994). *Journey to the heart of nature*. California: Dawn Publications

HERAS, R. (2008). Ambientalización de la asignatura "Conocimiento del medio natural" a través de criterios de pensamiento crítico. A *Investigaciones en la década de la Educación para el Desarrollo Sostenible*. Madrid. Organismo Autónomo de Parques Nacionales. Ministerio de Medio Ambiente.

LUCAS, A. M. (1979). *Environment and environmental education: conceptual issues and curricular implications*. Kew. Australian National Press and Publication.

LA UNIVERSIDAD: UNA INSTITUCIÓN DE LA SOCIEDAD

- MAYER, M. (2005). Una ricerca sui centri di educazione ambientale in Europa. Criteri di qualità per i Centri di Educazione Ambientale. A *L'Europa sostenibile ha bisogno di educazione, Quaderni Infea Emilia Romagna n. 6*. Regione Emilia Romagna, Bologna
- MEDIR, R. M., HERAS, R. (2010). Reflexions teòriques sobre ciutadania i joc de rol sobre el medi en la formació de mestres. *CIDUI 2010. Nuevos espacios de calidad en la educación superior. Un análisis comparado y de tendencias*. Libro de actas.
- PUIG, J. M. (coord.) (2009). *Aprendizaje servicio (ApS)*. Barcelona. Graó.
- RUBIO, L. (2011). ApS: aterrizaje entre teoría y práctica. *Aula de Innovación Educativa*. 203-204. pp. 34-37
- SAUVÉ, L. (2001). *L'éducation relative à l'environnement*. Montréal. HMH
- SAUVÉ, L. (2005). Currents in Environmental Education: Mapping a Complex and Evolving Pedagogical Field. *Canadian Journal of Environmental Education*, 10, 1, pp. 11-37
- SAUVÉ, L. (2010). Educación científica y educación ambiental: un cruce fecundo. *Enseñanza de las Ciencias*, 28, 1, pp. 5-17
- UNESCO (2006). *Decenio de las Naciones Unidas de la Educación con miras al Desarrollo Sostenible (2005-2014): Plan de aplicación internacional*. www.unesco.org/education/desd (última consulta 27/04/12)
- UNIVERSITAT DE GIRONA (2006). *Guia per a l'adaptació a l'espai europeu d'educació superior. 1. Competències*. Girona, Vicerectorat de Docència i Política Acadèmica